

Strandsonen for alle

Av miljøverndirektør Bjørnar Wiseth og assisterende miljøverndirektør Anne Sundet Tangen.

Strandsonen er ettertraktet. Dette gjelder enten man rusler i fjæra, ligger på et svaberg, eier en båt eller hytte. I dagens samfunn er det mange som har økonomi til å realisere en hyttedrøm ved sjøen. Stadig flere har egen båt, noe som gjør at strandsonen øker i verdi.

Strandsonen er overgangen mellom sjø og innland. Strandsonen representerer flere kvaliteter, bl.a. som leve- og oppvekstområde for planter og dyr. Mye av fuglelivet er helt avhengig av den. Den er viktig for landskap, biologisk mangfold og friluftsliv (både til lands og vanns). På land dreier dette seg om turgåere og badegjester. På sjøen er det båtliv, der strandhugg er en viktig del i utøvelsen av friluftslivet. Pga. disse verdiene er strandsonen i 100 meters bredde gitt beskyttelse i loven med et generelt byggeforbud. Byggeforbudet langs sjø gjelder i hele landet. Ved innlandsvassdrag (innsjøer og elver) er det ikke et tilsvarende generelt forbud, men kommunene er gitt anledning til å fastsette lokale byggegrenser.

Bebyggelse som ligger i strandkanten kan fortrenge disse formene for friluftsliv. I Norge er det ikke tradisjon for å bevege seg tett opp til private eiendommer ved ferdsel. Båtfarende finner seg heller et annet sted å legge til, enn der det er et privat område i fjæra. Allemannsretten står sterkt hos oss, og strandsonen er et gode som bør kunne nytes av flest mulig.

Strandsonen har verdi i seg selv. Eller som beskrevet i statlige retningslinjer: «100-metersbeltet er av nasjonal interesse». Samtidig er det stor interesse for å bygge i strandsonen, spesielt i de mest tilgjengelige delene av den. Derfor er det viktig at forvaltning av strandsonen vurderes i helhetlige planer og i et langsiktig perspektiv, dvs. i kommuneplaner, og at strandsonens verdier kommer på bordet tidlig og tydelig i beslutningsprosesser. Dispensasjoner kan lett bli bit for bit-vurderinger, hvor man kan miste synet på helhet. Samtidig er dispensasjonsmuligheten en ventil, en unntaksbestemmelse, som kan være fornuftig i enkelte saker. Kommunene ønsker næring, bosetting og aktivitet, og opplever press på utbygging i strandsonen. I vår del av landet gjelder det særlig i de befolkningstette områdene ved Trondheimsfjorden.

På grunn av sine verdier og det press strandsonen enkelte steder er utsatt for, er det vedtatt statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning i strandsonen langs sjøen. I retningslinjene deles landet inn i tre hovedområder:

1. Kystkommunene i Oslofjordregionen
2. Andre områder der presset på arealene er stort
3. Områder med mindre press på arealene

I Trondheimsfjorden er de fleste kommunene plassert i kategori 2 (Andre områder der presset på arealene er stort). Her er det krav om at strandsonevernet skal praktiseres strengt. I kommuner som er i kategori 3, dvs. "Områder med mindre press på arealene", vil det være enklere for kommunene å gi byggetillatelse enn i områder med stort press. Men også her skal det tas hensyn til friluftsliv,

biologisk mangfold og landskap. Det er stor interesse for å bygge i strandsonen, og det fremmes mange søknader om byggetiltak, ofte i de mest attraktive og tilgjengelige delene av den.

Kommunene besitter mye kunnskap om egen strandsone. Kunnskap finnes også i databaser, nasjonal statistikk samt gjennomførte prosjekter. Vår erfaring er at kommunene er bevisst de regler som gjelder for strandsonen. Det er likevel slik at avveining mellom tillatelse og avslag på søknader ofte er lokale dilemma. Regjeringen har lagt føringer for at arealsaker skal løses i dialog mellom kommunene og statlig myndighet. Fylkesmannen legger derfor vekt på tidlig medvirkning og gode prosesser med kommunene.

Fylkesmannens rolle er å påse at strandsonehensyn ivaretas i planer og enkeltvedtak, i samsvar med statlige planretningslinjer for strandsonen. Fylkesmannen legger derfor i sine vurderinger vekt på om søknaden kommer fra et område med stort eller mindre press, og foretar en konkret vurdering av hvilke kvaliteter som finnes på stedet. Fylkesmannen legger i tillegg vekt på om tiltaket ligger i tilknytning til eksisterende bebyggelse/tiltak, eller om det søkes i helt nye (urørte) områder. Om tiltaket tenkes plassert foran eller bak eksisterende tiltak/bebyggelse kan også være avgjørende. Den privatiserende effekten av tiltaket tillegges vekt, om annen lokalisering er vurdert, og om det dreier seg om anlegg som kan benyttes av flere (f.eks. fellesbryggeanlegg).

Bygging nærmere sjøen enn 100 meter kan innebære en privatisering av området mot sjø. Moderne hytter er i dag ofte er å regne som bolig nummer to, og hytteliv krever mer plass enn tidligere. Ofte ønskes bilveg til hytta. Iblant skjer plassering av plattinger, hagemøbler og opparbeiding av hage/plen mellom bygninger og sjøen. En byggegrense på f.eks. 50 meter vil derfor ikke gi reell beskyttelse av strandsonen for allmennheten.

Det finnes flere gode eksempler på at hyttefelt med større avstand til sjøen enn 100 meter er blitt svært populære. Slik utbygging gir større frihet i bruken av strandsonen for alle hytteeiere i feltet, ikke bare for eiere av hyttene i den fremste rekken. Tilrettelegging med fellesanlegg er et grep for å sikre tilgjengelighet for alle. Ved fortetting i eksisterende hyttefelt unngår man å ta i bruk urørte områder.

Byggetiltak er varige tiltak. Vegen tilbake er vanskelig, dersom strandsonen blir nedbygd. Fylkesmannen ønsker å fortsette dialogen med kommunene om denne utfordringen.